

การเสริมสร้างวินัย คุณธรรมและจริยธรรม และการป้องกันการทุจริตให้แก่พนักงาน เจ้าหน้าที่และประชาชน

๑. กฎหมายใหม่

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้การเลี้ยงสุกร เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๔)

๑. “การเลี้ยงสุกร” หมายความว่า การเลี้ยงสุกรพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ สุกรขุน หรือลูกสุกรชนิดใด ชนิดหนึ่งหรือ ตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปตามน้ำหนักหน่วยปศุสัตว์

“น้ำหนักหน่วยปศุสัตว์ ๑ หน่วย” หมายความว่า น้ำหนักสุกรที่มีน้ำหนักรวมเท่ากับ ๕๐๐ กิโลกรัม โดยให้ คิดคำนวณน้ำหนักเฉลี่ยของสุกรพ่อพันธุ์หรือแม่พันธุ์ตัวละ ๑๗๐ กิโลกรัม สุกรขุนตัวละ ๖๐ กิโลกรัม และ ลูกสุกรตัวละ ๑๒ กิโลกรัม

“การเลี้ยงสุกรประเภท ก” หมายความว่า การเลี้ยงสุกรที่มีน้ำหนักหน่วยปศุสัตว์เกินกว่า ๖๐๐ หน่วย

“การเลี้ยงสุกรประเภท ข” หมายความว่า การเลี้ยงสุกรที่มีน้ำหนักหน่วยปศุสัตว์ตั้งแต่ ๖๐ หน่วย แต่ไม่เกิน ๖๐๐ หน่วย

“การเลี้ยงสุกรประเภท ค” หมายความว่า การเลี้ยงสุกรที่มีน้ำหนักหน่วยปศุสัตว์ตั้งแต่ ๖ หน่วย แต่ไม่ถึง ๖๐ หน่วย

๒. ให้การเลี้ยงสุกรประเภท ก ประเภท ข และประเภท ค เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ ที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมนอกเขตที่ตั้ง

๓. ห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม เว้นแต่น้ำเสียจะมีลักษณะเป็นไปตามมาตรฐานควบคุม การระบายน้ำทิ้งที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมฯ แต่ทั้งนี้ ต้องไม่ใช้วิธีการทำให้เจือจาง (Dilution)

๔. ประกาศนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุม การระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร

๑. “น้ำทิ้ง หมายความว่า น้ำเสียที่เกิดจากกิจกรรมหลักจากการเลี้ยงสุกรที่ผ่านการบำบัด จนเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในประกาศนี้”

๒. มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากการเลี้ยงสุกรต้องมีค่า

ลำดับ	พารามิเตอร์	ค่ามาตรฐาน		
		ประเภท ก	ประเภท ข	ประเภท ค
๑.	ความเป็นกรดและด่าง (pH)	๕.๕ - ๙.๐	๕.๕ - ๙.๐	๕.๕ - ๙.๐
๒.	บีโอดี (Biochemical Oxygen Demand)	ไม่เกิน ๔๐ มิลลิกรัมต่อลิตร	ไม่เกิน ๘๐ มิลลิกรัมต่อลิตร	ไม่เกิน ๘๐ มิลลิกรัมต่อลิตร
๓.	ของแข็งแขวนลอยทั้งหมด (Total Suspended Solids)	ไม่เกิน ๑๕๐ มิลลิกรัมต่อลิตร	ไม่เกิน ๒๐๐ มิลลิกรัมต่อลิตร	ไม่เกิน ๒๐๐ มิลลิกรัมต่อลิตร
๔.	ซีโอดี (Chemical Oxygen Demand)	ไม่เกิน ๒๕๐ มิลลิกรัมต่อลิตร	ไม่เกิน ๓๕๐ มิลลิกรัมต่อลิตร	ไม่เกิน ๓๕๐ มิลลิกรัมต่อลิตร
๕.	ทีเคเอ็น (TKN หรือ Total Kjeldahl Nitrogen)	ไม่เกิน ๑๒๐ มิลลิกรัมต่อลิตร	ไม่เกิน ๒๐๐ มิลลิกรัมต่อลิตร	ไม่เกิน ๒๐๐ มิลลิกรัมต่อลิตร
๖.	ฟอสฟอรัสรวม (Total Phosphorus)	ไม่เกิน ๕ มิลลิกรัมต่อลิตร	ไม่เกิน ๕ มิลลิกรัมต่อลิตร	ไม่เกิน ๕ มิลลิกรัมต่อลิตร

๓. การเก็บตัวอย่างน้ำทิ้งให้เก็บแบบจ้วง (Grab.Sampling) จากจุดที่สถานที่เลี้ยงสุกรระบายน้ำทิ้งออกสู่สิ่งแวดล้อม หรือจุดเก็บอื่นที่สามารถใช้เป็นตัวแทนของน้ำทิ้งจากสถานที่เลี้ยงสุกร ในกรณีสถานที่เลี้ยงสุกรมีการระบายน้ำทิ้งหลายจุดให้เก็บทุกจุดที่มีการระบายน้ำทิ้งออกสู่สิ่งแวดล้อม

๔. ประกาศนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๒. ข้อหาหรือคำพิพากษาที่น่าสนใจ

“การอุทธรณ์ที่ดิน” ให้เป็นทางสาธารณประโยชน์มีทั้งการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้งและโดยปริยาย เนื่องจากไม่มีกฎหมายบัญญัติวิธีการไว้อย่างชัดเจน ฉะนั้น เมื่อเจ้าของที่ดินอุทธรณ์ที่ดินของตนให้เป็นทางสาธารณประโยชน์แล้ว ที่ดินดังกล่าวก็กลายเป็นที่สาธารณประโยชน์ไปโดยไม่ต้องทำการจดทะเบียนใดๆ

ปัญหาที่ดินที่อุทธรณ์จึงมักจะเป็นข้อพิพาทในรุ่นทายาทที่รับโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงที่เกี่ยวข้องกับที่ดินที่มีการอุทธรณ์ให้เป็นที่หรือทางสาธารณประโยชน์ ซึ่งมักจะโต้แย้งกันเรื่องแนวเขตที่ดิน เพราะบางกรณีเป็นการอุทธรณ์โดยไม่มีเอกสารหรือหลักฐานที่ชัดเจน

กรณีที่ดินแปลงพิพาทเป็นของมารดาบุญธรรมของผู้ฟ้องคดี โดยบิดาบุญธรรม ได้อุทธรณ์ที่ดินทางทิศเหนือตลอดแนวมีขนาดความกว้าง ๔ เมตร เพื่อทำเป็นถนนสาธารณะและมีประชาชนใช้ถนนสายดังกล่าวสัญจรเพิ่มมากขึ้น ทำให้ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อและผู้ใช้ถนนได้หลบหลีกหลุมบ่อเข้าไปในที่ดินดังกล่าวเป็นเหตุให้ถนนสายนี้มีความกว้างเพิ่มมากขึ้น โดยเปลี่ยนทิศทางเข้าไปในที่ดินแต่ละช่วงไม่เท่ากัน และต่อมามารดาบุญธรรมก็ได้โอนที่ดินแปลงดังกล่าวให้แก่ผู้ฟ้องคดีตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (นส. ๓ ก.)

ต่อมาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ได้ทำการปรับปรุงซ่อมแซมถนนพิพาทหลายครั้ง โดยทำเป็นถนนลูกรัง จนกระทั่งมีการปรับปรุงถนนให้เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กกว้าง ๔ เมตร และไหล่ทาง ข้างละ ๐.๕๐ เมตร รวมเป็นถนนกว้าง ๕ เมตร ในระหว่างก่อสร้างผู้ฟ้องคดีไม่พอใจแนวถนน เพราะรुकล้ำเข้าไปในที่ดินของตนเกินกว่าที่มีการอุทธรณ์ให้ จึงร้องเรียนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความเป็นธรรม

ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการที่ อบต. ได้ดำเนินการตัดถนนผ่านที่ดินของตน โดยที่ดินไม่ได้ยินยอมหรืออุทธรณ์ให้หรือมีการเวนคืนที่ดิน ทำให้ที่ดินดังกล่าวเป็นเศษเสี้ยวเสียหายใช้ประโยชน์ไม่ได้ อันเป็นการกระทำละเมิดสิทธิของผู้ฟ้องคดี จึงยื่นฟ้องอบต. ต่อศาลปกครองเพื่อขอให้มีคำพิพากษาให้อบต.ชดใช้ค่าเสียหาย

คดีมีประเด็นพิจารณา การกระทำของอบต. เป็นการกระทำละเมิดที่ต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ฟ้องคดีหรือไม่

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาจากแผนที่ท้ายหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) แปลงพิพาท ประกอบกับบันทึกปากคำของพยานที่ปรากฏในสำนวนคดี จะเห็นได้ว่าทางสาธารณะที่พิพาทมีได้มีอยู่เดิม แต่เกิดจากการที่บิดาบุญธรรมของผู้ฟ้องคดีได้มีเจตนายกที่ดินดังกล่าว ให้เป็นทางสาธารณะ และจากบันทึกการให้ถ้อยคำของอดีตสมาชิกสภาอบต. ในขณะนั้นซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง ให้การยืนยันสอดคล้องกันว่า เจ้าของที่ดินได้อุทธรณ์ที่ดินให้ทำถนนได้กว้าง ๔ เมตร และคัดค้านการขยายแนวเขตของถนนโดยไม่ปรากฏว่ามีการอุทธรณ์ที่ดินให้เพิ่มเติม

ประกอบกับอบต.รับในคำอุทธรณ์ว่าได้ก่อสร้างถนนลูกรังเดิมกว้าง ๔ เมตร และต่อมาได้ดำเนินโครงการปรับปรุงถนนคอนกรีตเสริมเหล็กก็มีความกว้าง ๔ เมตรพร้อมไหล่ทาง กรณีจึงเชื่อได้ว่าถนนสาธารณะในที่ดินของผู้ฟ้องคดียังคงมีความกว้างเพียง ๔ เมตร เท่านั้น ตามที่อบต. อ้างว่าได้ก่อสร้างและปรับปรุงถนนตามแนวถนนเดิมที่เจ้าของเดิมได้อุทธรณ์ไว้ให้ และตามแนวที่คณะผู้บริหารสมัยอดีตได้ทำการ

ปรับปรุงไว้ตามประกาศของ อบต. ซึ่งกำหนดให้ปรับปรุงถนนกว้าง ๖ เมตรนั้น เมื่อไม่ปรากฏว่ามีพยานหลักฐานใดมาสนับสนุนข้อกล่าวอ้างดังกล่าว จึงไม่อาจรับฟังได้

เมื่อ อบต.ได้ทำการสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กกว้าง ๔ เมตร โดยมีไหล่ทางข้างละ ๐.๕ เมตร รวมเป็นถนนกว้าง ๕ เมตร จึงเป็นการสร้างถนนกว้างเกินกว่าถนนสาธารณะเดิม จำนวน ๑ เมตร เป็นผลให้ที่ดินของผู้ฟ้องคดีตลอดด้านทิศเหนือเหลืออยู่เป็นเศษเสี้ยว มีความยาวตลอดแนวถนนคอนกรีตเสริมเหล็กด้านหนึ่งกว้างเพียง ๒.๙๕ เมตร อีกด้านหนึ่งกว้าง ๕.๖๓ เมตร มีเนื้อที่ ๑๘๐ ตารางวา ซึ่งโดยสภาพต้องถูกจำกัดการใช้ประโยชน์จากเดิม และผู้ฟ้องคดีได้โต้แย้งคัดค้านแล้ว อบต.จึงต้องกระทำการด้วยความระมัดระวัง โดยดำเนินการตรวจสอบให้ชัดเจนว่าแนวเขตทางสาธารณะเดิมอยู่บริเวณใด

อีกทั้งสมควรที่ อบต.จะต้องสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กให้ชิดแนวเขตที่ดินด้านทิศเหนือ เพื่อความเป็นธรรมและให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุดแก่เจ้าของที่ดินที่สละที่ดินเพื่อประโยชน์ส่วนรวม แต่อบต.ก็มิได้ทำการตรวจสอบแนวเขตทางสาธารณะให้แน่นอนชัดเจนหรือให้ผู้ฟ้องคดีตกลงยินยอมอุทิศ หรือยกที่ดินนี้ให้เป็นทางสาธารณะก่อนเพื่อให้ได้ข้อยุติ กรณีจึงถือเป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลโดยภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่ พฤติการณ์ถือเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ ทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหายในทรัพย์สิน อันเป็น การกระทำละเมิดตามมาตรา ๔๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงพิพากษาให้ อบต.ชดเชยค่าเสียหายในที่ดินที่รื้อล้าให้แก่ผู้ฟ้องคดี (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๒๙๙/๒๕๖๒)

คดีนี้ศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยวางบรรทัดฐานการปฏิบัติราชการที่ดีแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้อำนาจตามกฎหมายดำเนินการใดๆ ที่กระทบต่อสิทธิของประชาชน ดังเช่น การปรับปรุง ซ่อมแซมถนนสาธารณะซึ่งมีแนวเขตต่อเนื่องกับที่ดินของประชาชนที่เจ้าของที่ดินเดิมได้มีการอุทิศที่ดินบางส่วนให้เป็นทางสาธารณะซึ่งจะต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบและระมัดระวังโดยจะต้องดำเนินการตรวจสอบแนวเขตที่ดินให้ชัดเจนเสียก่อนที่จะทำการก่อสร้างถนน เพราะหากดำเนินการไปด้วยความประมาทเลินเล่อย่อมไม่พ้นความรับผิดชอบที่จะต้องชดเชยค่าเสียหายแก่เจ้าของที่ดินคนปัจจุบัน

๓. สารความรู้อุตด้านการทุจริต

ข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันความเสี่ยงเกี่ยวกับการทุจริตในการบริหารจัดการงบประมาณโครงการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่

เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตในการบริหารจัดการงบประมาณโครงการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นควรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะต่อระบบการจัดสรรงบประมาณ ตั้งแต่การเสนอโครงการเพื่อขอรับงบประมาณ และการอนุมัติโครงการ

(๑) ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กำหนดแนวทางหรือรูปแบบการวิเคราะห์และการประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริตของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่และในแต่ละกองทุนให้มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงต่อการทุจริตแต่ละแผนงาน/โครงการในทุกกระบวนการงานว่ามีความเสี่ยงต่อการทุจริตอะไรบ้าง และมีแนวทางในการควบคุมอย่างไร

(๒) ให้คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่มีการพิจารณาความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนได้

(๓) ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ มีการวางแผนทางการดำเนินการวิเคราะห์ผลลัพธ์ การใช้งบประมาณโดยเปรียบเทียบกับต้นทุนที่ใช้ไป (Cost – Benefit Analysis) ที่ง่ายและไม่ซับซ้อนเกินไป เพื่อให้ผู้ที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ ตลอดจนถึงคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาอนุมัติโครงการ ทั้งนี้ โดยพิจารณาทั้ง ๒ มิติ ทั้งด้านการเงินและมิติเชิงสังคม และความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ซึ่งต้องสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความจำเป็นในแต่ละบริบทของพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม โดยต้องสามารถอธิบายได้

(๔) ให้คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ พิจารณาการอนุมัติแผนงาน/โครงการ ต้องเชื่อมโยงกับเป้าประสงค์ แนวทาง วิธีการที่ปรากฏในแผนระดับท้องถิ่น อาทิ แผนพัฒนาท้องถิ่น หรือแผนสุขภาพชุมชน และให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ ที่ปรากฏอยู่ในประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์เพื่อสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานและบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ พ.ศ.๒๕๖๑ ให้เป็นส่วนหนึ่งในแบบคำขอรับการจัดสรรงบประมาณในรูปแบบหัวข้อการแสดงความเชื่อมโยงกับแผนระดับท้องถิ่น เพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการอนุมัติโครงการที่ผิดวัตถุประสงค์ของกองทุน หรือซ้ำซ้อนของหน่วยงานอื่น

๒.ข้อเสนอแนะต่อระบบการบริหารงบประมาณ การเบิกจ่าย และการใช้จ่ายงบประมาณ

(๑) ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้ความรู้ ชักจูงความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ การเบิกจ่ายเงินกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่

(๒) ให้กระทรวงมหาดไทย มีหนังสือเวียนเพื่อเน้นย้ำแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องให้แก่ผู้ปฏิบัติ เช่น การเน้นย้ำให้ผู้ปฏิบัติต้องดำเนินการบริหารงบประมาณ การเบิกจ่ายเงินที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับระเบียบวิธีปฏิบัติ และชี้ให้เห็นโทษของการทุจริตที่จะได้รับเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์ประเด็นการทุจริตที่อาจเกิดขึ้น และผลเสียที่จะได้รับ โดยการให้ความรู้ผ่านตัวอย่างการทุจริตที่เกิดขึ้นในโครงการกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งจะทำให้เกิดความเกรงกลัวในการกระทำผิดและการทำการทุจริต

(๓) ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จัดทำอินโฟกราฟิก โดยนำข้อมูล หรือความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการงบประมาณ ตั้งแต่การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การเบิกจ่ายเงิน และการรายงานผลการใช้จ่าย มาสรุปเป็นสารสนเทศในลักษณะของข้อมูลที่เข้าใจได้ง่าย มีขนาดกะทัดรัด ด้วยการประยุกต์ใช้สัญลักษณ์ กราฟ แผนภูมิ ไดอะแกรม แผนที่ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าใจได้ง่าย และเผยแพร่อินโฟกราฟิกนี้ให้แก่สาธารณะ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความโปร่งใสในการใช้จ่ายงบประมาณ ผ่านการสร้างการรับรู้กระบวนการใช้จ่ายงบประมาณให้แก่สาธารณะ

(๔) ให้คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เพิ่มการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ให้ประชาชนทราบถึงการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสการทุจริต เมื่อประชาชนได้พบเห็นโครงการในลักษณะเสี่ยงต่อการทุจริต

(๕) ให้คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เปิดเผยแพร่ข้อมูลโครงการที่จะดำเนินการในปีงบประมาณนั้นๆ ผ่านวิธีการหรือเครื่องมือที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ เสียงตามสาย การประชาสัมพันธ์ด้วยป้ายประกาศ เป็นต้น

๓. ข้อเสนอแนะต่อระบบการติดตามและประเมินผล และการรายงานผลการดำเนินโครงการ

(๑) ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เพิ่มข้อมูลการรายงานข้อเท็จจริง เช่น รายการใช้จ่ายงบประมาณ รายละเอียดกิจกรรม เป็นต้น เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคส่วนอื่นที่ร่วมเฝ้าระวังการทุจริตในการดำเนินโครงการมีข้อมูลเพียงพอต่อการกำกับติดตามและการเฝ้าระวัง รวมทั้งกำกับติดตามให้มีการรายงานผลการดำเนินงานตามที่กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกำหนด

(๒) ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เพิ่มระบบการแจ้งเตือนการรายงานการดำเนินโครงการแก่ผู้รับผิดชอบโครงการและผู้กำกับดูแล หรือการเพิ่มช่องทางการรายงานผลการดำเนินงานผ่านทางระบบออนไลน์ให้แก่ผู้ดำเนินโครงการเมื่อใกล้ถึงกำหนดการรายงานการดำเนินโครงการ เช่น การเพิ่มสิทธิให้ผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้รายงานผลการดำเนินโครงการโดยตรง โดยไม่ต้องจัดทำข้อมูลเป็นรายงานแบบกระดาษเพื่อส่งให้กับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้ดำเนินโครงการต้องมีการรายงานผลการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ผู้ที่มีหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินโครงการทราบถึงความเคลื่อนไหวของการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นปัจจุบันมากขึ้น ทั้งนี้ ข้อมูลการรายงานการดำเนินโครงการควรเปิดเผยให้แก่สาธารณะด้วย

(๓) ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปรับปรุงระบบการรายงานผลการดำเนินแผนงานโครงการ กิจกรรมที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ควรมีการรายงานด้วยภาพถ่าย หรือวิดิทัศน์ภาพการดำเนินการจริง

(๔) ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ งดการสนับสนุนงบประมาณ ในกรณีที่หน่วยงานได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณแล้ว ไม่ดำเนินการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ ตามหลักเกณฑ์ของกองทุนหลักประกันสุขภาพ

(๕) ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกำหนดแนวทางที่จะทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการ สามารถร่วมประเมินผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ โดยต้องสามารถประเมินผลโครงการในมุมมองด้านความคุ้มค่า โดยพิจารณาทั้ง ๒ มิติ ทั้งมิติด้านการเงิน และมิติเชิงสังคม และความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และสามารถตอบสนองต่อความต้องการ และความจำเป็นในแต่ละบริบทของพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมและด้านความเสี่ยงต่อการทุจริตได้

(๖) ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เพิ่มช่องทางการเผยแพร่ข้อมูล ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น สื่อออนไลน์สาธารณะ เว็บไซต์ เป็นต้น เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งบประมาณ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งได้รับมา ข้อมูลโครงการที่จะดำเนินการในปีงบประมาณนั้น ข้อมูลการบริหารจัดการโครงการ และข้อมูลการรายงานการติดตามและประเมินผลอย่างครบถ้วน เพื่อเป็นข้อมูลที่จะสนับสนุนให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและเฝ้าระวังการทุจริตในการดำเนินโครงการ